

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący)

SSN Waldemar Płóciennik (sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Jolanta Włostowska

w sprawie **M. K.**

skazanego z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 k.k. oraz art. 178a § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 24 stycznia 2024 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 22 listopada 2018 r., sygn. akt VII Ka 986/18,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Nowej Soli

z dnia 22 maja 2018 r., sygn. akt II K 1079/17,

uchyla wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze w zaskarżonej części, tj. w zakresie punktu 1e) i 1g) dotyczącym orzeczenia środka karnego w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych i w tym zakresie sprawę przekazuje temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

M. K. został oskarżony o to, że:

„I. w dniu [...] r. na drodze [...] 299km 4hm, woj. [...], umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że jadąc jako kierujący samochodem osobowym m-ki F. o nr rej. [...]1 znajdował się w stanie nietrzeźwości oraz nie dostosował prędkości do panujących warunków w wyniku czego doprowadził do zderzenia czołowo-bocznego z jadącym prawidłowo w przeciwną stronę po przeciwnym pasie jezdni samochodem m-ki S. O. nr rej. [...]2 kierowanym przez D.H., w wyniku czego spowodował nieumyślny wypadek, w którym pasażer samochodu F. - P.B. doznał złamania kręgosłupa szyjnego, obrażeń naruszających prawidłowe funkcjonowanie narządu ciała na okres powyżej 7 dni, to jest o czyn z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 k.k.,

II. w dniu [...] r. na drodze [...] 299km 4hm, woj. I., kierował pojazdem mechanicznym - samochodem osobowym m-ki F. o nr rej. [...]1 w ruchu lądowym, znajdując się w stanie nietrzeźwości, to jest w sytuacji, gdy zawartość alkoholu w 1 dm³ wydychanego powietrza prowadziła do stężenia wynoszącego 0,97 mg/dm³, to jest o czyn z art. 178a § 1 k.k.”

Wyrokiem z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie II K 1079/17, Sąd Rejonowy w Nowej Soli uznał oskarżonego M. K. za winnego tego, że w dniu [...] r. na drodze [...] 299km 4hm, woj. [...], będąc uprzednio skazanym za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, kierował pojazdem mechanicznym - samochodem osobowym m-ki F. o nr rej. [...]1 w ruchu lądowym, znajdując się w stanie nietrzeźwości, to jest w sytuacji, gdy zawartość alkoholu w 1 dm³ wydychanego powietrza prowadziła do stężenia wynoszącego 0,97 mg/dm³ oraz umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że jadąc jako kierujący samochodem osobowym m-ki F. o nr rej. [...]1 znajdował się w stanie nietrzeźwości oraz nie dostosował prędkości do panujących warunków w wyniku czego doprowadził do zderzenia czołowo-bocznego z jadącym prawidłowo w przeciwną stronę po przeciwnym pasie jezdni samochodem m-ki S. O. nr rej. [...]2 kierowanym przez D.H., w wyniku czego spowodował nieumyślny wypadek, w którym pasażer samochodu F. - P.B. doznał złamania kręgosłupa szyjnego, obrażeń naruszających prawidłowe funkcjonowanie narządu ciała na okres powyżej 7 dni i

przyjmując, iż czyn ten stanowi występki opisany w art. 178a § 4 k.k. i art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na podstawie art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 2 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 42 § 3 k.k. Sąd orzekł wobec oskarżonego dożywotni zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych (pkt 2 wyroku), a na podstawie art. 43a § 2 k.k. orzekł od oskarżonego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej świadczenie pieniężne w kwocie 20.000 zł (pkt 3).

Apelację w sprawie na niekorzyść oskarżonego wniósł prokurator, który działając na podstawie art. 427 § 2 k.p.k. i art. 438 pkt 1 i 3 k.p.k. wyrokowi powyższemu zarzucił:

- „obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 11 § 1 k.k. polegającą na przyjęciu, iż zachowania oskarżonego polegające na prowadzeniu pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości i spowodowanie wypadku komunikacyjnego stanowią jeden czyn i skazanie oskarżonego M. K. za jedno przestępstwo, w sytuacji gdy zachowania te stanowią dwa czyny i oskarżony winien zostać skazany za dwa odrębne przestępstwa,
- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na treść orzeczenia polegający na przyjęciu, iż oskarżony prowadził pojazd mechaniczny w stanie nietrzeźwości na drodze [...] 299 km 4 hm, w sytuacji gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje na to, że oskarżony prowadził pojazd mechaniczny na drodze ekspresowej [...] co najmniej od miejscowości Z. do miejscowości N.”

W następstwie tych zarzutów prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyjęcie, że oskarżony swoim zachowaniem zrealizował dwa występkę z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i z art. 178a § 4 k.k. i wymierzenie:

- za występki z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. kary roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności, zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 6 lat,
- za czyn z art. 178a § 4 k.k. kary roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności, dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej w kwocie 20.000 zł,

- kary łącznej 2 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności, dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych.

Apelację wniósł również oskarżony, który zaskarżył wysokość orzeczonej kary pozbawienia wolności i wniósł o zmianę wyroku poprzez orzeczenie kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i kary grzywny.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, po rozpoznaniu wniesionych apelacji, wyrokiem z dnia 22 listopada 2018 r., sygn. akt VII Ka 986/18:

1. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- a) uchylił orzeczenie zawarte w pkt 1 części rozstrzygającej wyroku,
- b) oskarżonego M. K. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu z pkt 1 aktu oskarżenia tj. czynu z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 k.k. i za to na podstawie art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 k.k. wymierzył mu karę roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności,
- c) na podstawie art. 42 § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych za czyn z pkt 1 na okres 6 lat,
- d) oskarżonego uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu z pkt 2, tj. czynu z art. 178a § 1 k.k. i za to na podstawie art. 178a § 1 k.k. wymierzył mu karę roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności,
- e) na podstawie art. 42 § 3 k.k. orzekł wobec niego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych za czyn z pkt 2 dożywotnio,
- f) na podstawie art. 85 i 86 § 1 k.k. połączył orzeczone wyżej kary pozbawienia wolności i orzekł karę łączną 2 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności,
- g) na podstawie art. 85 i 86 § 1 k.k. i art. 90 § 2 k.k. połączył orzeczone wyżej środki karne i orzekł zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio.

2. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację na korzyść M. K., zaskarżając wyrok w zakresie pkt 1e) i 1g), tj. orzeczenia na podstawie art. 42 § 3 k.k. środka karnego w postaci dożywotniego prowadzenia pojazdów mechanicznych (pkt 1e), wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, który zaskarżonemu wyrokowi zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego materialnego, tj. 42 § 3 k.k., poprzez jego zastosowanie i orzeczenie wobec M. K. środka karnego w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, w sytuacji gdy M. K. został

skazany za czyn z art. 178a § 1 k.k., skutkiem czego środka karnego z art. 42 § 3 k.k. nie można było orzec.”

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części, tj. w zakresie punktu 1e) oraz 1g) oraz o przekazanie temu Sądowi sprawy we wskazanym zakresie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja wniesiona na korzyść skazanego przez Rzecznika Praw Obywatelskiego okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Efektem postępowania odwoławczego była zmiana kwalifikacji prawnej czynów i przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że skazany M. K. popełnił dwa czyny a nie jeden, jak uznał Sąd I instancji. Sąd Odwoławczy uznał, że skazany dopuścił się popełnienia występku z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 k.k. oraz występku z art. 178a § 1 k.k. Skutkiem powyższego było orzeczenie za czyn z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 k.k. środka karnego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 6 lat (pkt 1c), a za czyn z art. 178a § 1 k.k. zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio (pkt 1e). Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. i art. 90 § 2 k.k. Sąd połączył orzeczone środki karne i orzekł zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio (pkt 1g).

W chwili orzekania przez Sąd Okręgowy, przepis art. 42 § 3 k.k. stanowił, że sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio w razie popełnienia przestępstwa określonego w art. 178a § 4 k.k. lub jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 173 k.k., którego następstwem jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, albo w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 177 § 2 k.k. lub w art. 355 § 2 k.k. był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami. Tymczasem, M. K. nie został skazany za żadne z przestępstw wskazanych w przepisie art. 42 § 3 k.k. Co zaś istotne - dożywotni zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, co wynika wprost z treści wyroku Sądu Okręgowego - został orzeczony za popełnienie czynu z art. 178a § 1 k.k.

Przypisanie skazanemu M. K. popełnienia występku z art. 178a § 1 k.k. nie uprawniało Sądu odwoławczego do orzeczenia środka karnego z art. 42 § 3 k.k. (co, jak zasadnie zauważył skarżący, nie stało na przeszkodzie, a wręcz obligowało Sąd do orzeczenia środka karnego na podstawie art. 42 § 2 k.k. - wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2007 r., III KK 81/07).

Dokonując zmiany wyroku Sądu Rejonowego, Sąd Okręgowy poprzez wyeliminowanie z podstawy skazania przepisu art. 178a § 4 k.k., bezzasadnie orzekł wobec skazanego za czyn z art. 178 a § 1 k.k. zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio na podstawie art. 42 § 3 k.k. Przepis art. 42 § 3 k.k., ani żaden inny nie pozwala bowiem na orzeczenie wobec sprawcy czynu z art. 178a § 1 k.k. dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych. Powyższe pozostaje rażącym naruszeniem prawa, które niewątpliwie miało istotny wpływ na treść wyroku. Bezpodstawnym w tym układzie pozostaje również rozstrzygnięcie w zakresie połączenia orzeczonych środków karnych i orzeczenie zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio z pkt 1g) wyroku.

Mając na uwadze powyższe, konieczne było uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w postępowaniu odwoławczym w zakresie punktów 1e) - w którym orzeczono środek karny dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych oraz 1g) - mocą którego połączono orzeczone wobec skazanego w punktach 1c) oraz 1e) środki karne i orzeczono zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio. W toku ponowionego postępowania Sąd będzie zobowiązany do respektowania obowiązującego prawa materialnego.

[as]

[J.J.]